

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

OLIY TA’LIM TIZIMIDA XOTIN-QIZLARNING IJTIMOYIY FAOLLIGINI RIVOJLANTISH

Sobitova Muxlisa Ulug‘bek qizi

NAMDPI maktabgacha ta’lim yo‘nalishi

1-bosqich talabasi

gmail.com sobitovamuxlisa07@gmail.com

+99850 522-52-07

Ilmiy rahbar: Ismailova Nilufar Isroildjanovna

NAMDPI dotsenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18673738>

Annotatsiya: Ushbu maqola oliy ta'lim tizimida xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish masalalarini chuqur o‘rganadi, ularning jamoaviy ishlash, liderlik ko‘nikmalari, ijtimoiy loyihalar ishtiroki va jamiyatdagi faol rolini oshirish yo‘llarini tahlil etadi. Maqolada gender tengligi, STEM yo‘nalishlarida ishtirok, talabalar o‘zini o‘zi boshqarish organlari, xalqaro almashinuv dasturlari va ijtimoiy startaplar orqali xotin-qizlarning ijtimoiy potensialini ochish strategiyalari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: xotin-qizlar ijtimoiy faolligi, oliy ta'lim, gender tengligi, liderlik rivoji, STEM ta'limi, talabalar o‘zini o‘zi boshqarish, ijtimoiy loyihalar, xotin-qizlar empowermenti.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы развития социальной активности женщин в системе высшего образования, анализируются способы повышения их навыков работы в команде, лидерских качеств, участия в социальных проектах и активной роли в обществе. Рассматриваются стратегии раскрытия социального потенциала женщин посредством гендерного равенства, участия в научно-технических областях, студенческих органов самоуправления, международных программ обмена и социальных стартапов.

Ключевые слова: женский социальный активизм, высшее образование, гендерное равенство, развитие лидерских качеств, STEM-образование, студенческое самоуправление, социальные проекты, расширение прав и возможностей женщин.

Abstract: This article examines the issues of developing women's social activism in the higher education system, analyzing ways to enhance their teamwork, leadership skills, participation in social projects, and active role in society. The article examines strategies for unlocking women's social potential through gender equality, participation in STEM areas, student self-government bodies, international exchange programs, and social startups.

Keywords: women's social activism, higher education, gender equality, leadership development, STEM education, student self-governance, social projects, women's empowerment.

Kirish

Oliy ta'lim tizimi xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirishning markaziy platformasi hisoblanadi chunki aynan universitet yoshida yosh ayollar o‘z identikligini shakllantiradi, kasbiy maqsadlarini aniqlaydi va jamiyatdagi o‘z o‘rnini topadi. O‘zbekistonda oliy ta'lim muassasalarida talabalar sonining 60 foizdan ortig‘ini xotin-qizlar tashkil etadi ammo ularning ijtimoiy faolligi,

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

liderlik lavozimlarida ishtiroki va jamoaviy loyihalardagi rolini oshirish dolzarb masaladir. Ijtimoiy faollik xotin-qizlarda mas’uliyat, tashabbuskorlik, jamoaviy ish ko‘nikmalari, muammolarni hal qilish qobiliyati va jamiyat oldidagi o‘zini namoyon etish imkoniyatlarini rivojlantiradi.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini pasaytiruvchi asosiy to‘siqlar oilaviy qadriyatlar, an’anaviy gender rollari, o‘ziga ishonchsizlik, jamiyatdagi stereotiplar va kasbiy imkoniyatlardan xabardor emaslikdir. Ko‘p xotin-qizlar "ayollar uchun bu soha mos emas", "erkaklar rahbarlik qilishi kerak" kabi noto‘g‘ri qarashlarga duch keladi. STEM yo‘nalishlarida (fan, texnologiya, injiniring, matematika) xotin-qizlar ishtiroki jahon miqyosida 28 foizni tashkil etadi ammo ularning liderlik lavozimlarida ulushi undan ham kam. Bu holat iqtisodiyot va jamiyat rivojiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi chunki xotin-qizlarning potentsiali to‘liq ishlatilmayapti.

Talabalar o‘zini o‘zi boshqarish organlari xotin-qizlar ijtimoiy faolligini rivojlantirishning birinchi platformasidir. Universitetlar Kengashi, fakultet maslahat organlari, talabalar ittifoqlari va fan klublarida xotin-qizlarning ishtiroki faol rag‘batlantirilishi kerak. Liderlik kurslari, public speaking mashg‘ulotlari va jamoaviy loyiha boshqaruvi darslari o‘ziga ishonchni oshiradi. "Women in Leadership" klublari, "STEM for Girls" dasturlari va mentorlik tizimi xotin-qizlarni faol ishtirok etishga undaydi. Natijada ular o‘z fikrlarini himoya qilishni, jamoani boshqarishni va qaror qabul qilishni o‘rganadi.

Ijtimoiy loyihalar va volontyorlik xotin-qizlarning jamiyatga foydali ishlarni boshlash imkoniyatini beradi. Ekologik tozalash aksiyalari, ijtimoiy startaplar, mahallaviy muammolarni hal qilish loyihalari xotin-qizlarga o‘z qobiliyatlarini namoyon etish sahnasini yaratadi. Universitetlar tomonidan tashkil etilgan "Social Impact Award", "Youth for Change" kabi tanlovlar xotin-qizlarning ijodiy loyihalarini qo‘llab-quvvatlaydi. Bu jarayonda ular loyiha menejmenti, byudjet boshqaruvi, jamoa ishlashi va natijalarni taqdim etish ko‘nikmalarini egallaydi.

Xalqaro almashinuv dasturlari xotin-qizlarning global dunyoga ochiq bo‘lishini ta’minlaydi. Erasmus+, Fulbright, Chevening stipendiyalari va xalqaro konferensiyalar xotin-qizlarga turli madaniyatlar bilan tanishish, xorijiy tajribani o‘rganish va global tarmoqlar qurish imkonini beradi. Xalqaro loyihalarda ishtirok etgan xotin-qizlar o‘zbek ayollarining salohiyatini dunyoga namoyon etadi va vataniga qaytib kelganda tajriba almashadi. Bu jarayon ularning o‘ziga ishonchini keskin oshiradi va milliy iftixor tuyg‘usini mustahkamlaydi.

STEM yo‘nalishlarida xotin-qizlar ishtirokini oshirish iqtisodiyot rivoji uchun strategik ahamiyatga ega. "Girls in Tech" dasturlari, IT hackathonlar, injiniring musobaqalari va fan loyihalari xotin-qizlarni texnologik sohalarga jalb qiladi. Mashhur ayol dasturchilar, injinerlar va olimlar haqida ma’lumot berish stereotiplarni buzadi. Mentorlik dasturlari orqali tajribali ayollar yosh xotin-qizlarga yo‘l ko‘rsatadi. Natijada STEM sohasida xotin-qizlar ulushi 40 foizga yetishi mumkin.

Universitet infratuzilmasi xotin-qizlar faolligini qo‘llab-quvvatlashga xizmat qilishi kerak. Gender tengligi bo‘yicha seminarlar, xotin-qizlar uchun inkubatorlar, psixologik qo‘llab-quvvatlash markazlari va karera konsultatsiyalari tashkil etiladi. Kampusda xavfsizlik choralari, bolalar bog‘chasi va sport inshootlari xotin-qizlarning to‘liq ishtirokini ta’minlaydi. O‘zbekiston Oliy ta’lim vazirligi "Women in Higher Education" strategiyasini ishlab chiqishi kerak.

Oliy ta’lim dasturlari ijtimoiy faollikni rivojlantirishni hisobga olishi lozim. "Ijtimoiy psixologiya", "Liderlik va menejment", "Jamoaviy ish psixologiyasi" kabi fanlar ixtiyoriy ravishda

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

o‘tkaziladi. Kurs amaliyotlari loyiha asosida tashkil etilib, talabalar real vazifalarni bajaradi. Baholash tizimi faqat nazariy bilimlarni emas, balki ijtimoiy ko‘nikmalarni ham hisobga oladi.

Ota-onalar va jamiyatning roli ham muhimdir. Oilalar qizlarni faol hayotga undashi, "qiz bolasi uy ishlari bilan shug‘ullanishi kerak" degan noto‘g‘ri qarashlardan voz kechishi kerak. Jamiyat ayol liderlarni qo‘llab-quvvatlashi, ularning muvaffaqiyatlarini e‘tirof etishi zarur. Media va ijtimoiy tarmoqlarda xotin-qizlarning ijobiy imidjini shakllantirish muhimdir.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi O‘zbekistonning iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanishi uchun strategik resurs hisoblanadi. ularning faolligi ortishi YaIM ga 12 foizga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. BMT Maqsad 5 (Gender tengligi) doirasida xotin-qizlarning oliy ta‘limdagi faol ishtiroki milliy va xalqaro sifat ko‘rsatkichlaridan biridir. Xotin-qizlarning liderlik pozitsiyalariga chiqishi jamiyatdagi tenglikni ta‘minlaydi va yangi g‘oyalarni kengaytiradi.

Oliy ta‘lim tizimi xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish uchun to‘liq tayyor. Talabalar o‘zini o‘zi boshqarish organlari, ijtimoiy loyihalar, xalqaro dasturlar, STEM tashabbuslari va karera markazlari mavjud infratuzilmani faol ishlatish kerak. Har bir xotin-qiz talaba o‘z potentsialini ochishi, jamiyatga foydali ishlarni boshlashi va kelajak avlod uchun namuna bo‘lishi mumkin. Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi O‘zbekistonning zamonaviy rivojlanishining ajralmas qismidir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Oliy ta‘lim tizimida xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish gender tengligi, liderlik ko‘nikmalari, STEM yo‘nalishlari, talabalar o‘zini o‘zi boshqarish organlari, ijtimoiy loyihalar va xalqaro almashinuv dasturlari orqali amalga oshiriladi. O‘zbekistonda talabalarning 60% xotin-qizlar bo‘lib ularning liderlik lavozimlarida ishtiroki 28% dan past, STEM sohasida ulushi 25% atrofida.

Oilaviy stereotiplar, o‘ziga ishonchsizlik, jamiyat qarashlari va kasbiy imkoniyatlardan xabardor emaslik asosiy to‘siqlardir. Talabalar kengashlari, fakultet maslahat organlari, "Women in Leadership" klublari, public speaking kurslari, jamoaviy loyiha boshqaruvi darslari o‘ziga ishonchni oshiradi. Ijtimoiy loyihalar, volontyorlik, ekologik aksiyalar, "Social Impact Award" tanlovlari loyiha menejmenti, byudjet boshqaruvi, natija taqdim etish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Erasmus+, Fulbright stipendiyalari xalqaro tajriba, global tarmoqlar va milliy iftixorni mustahkamlaydi. "Girls in Tech" dasturlari, IT hackathonlar, injiniring musobaqalari STEM da xotin-qizlar ulushini 40% ga oshirishi mumkin. Gender tengligi seminarlari, psixologik markazlar, karera konsultatsiyalari, kampus xavfsizligi infratuzilmasi faollikni qo‘llab-quvvatlaydi. "Ijtimoiy psixologiya", "Liderlik menejmenti" kurslari ixtiyoriy dasturlarga kiritiladi, baholash ijtimoiy ko‘nikmalarni ham hisobga oladi.

Ota-onalar qizlarni faol hayotga undashi, jamiyat ayol liderlarni qo‘llab-quvvatlashi kerak. Xotin-qizlar faolligi YaIM ga 12% ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi, BMT Maqsad 5 ni amalga oshiradi, iqtisodiyot rivojiga hissa qo‘shadi. Oliy ta‘lim infratuzilmasi to‘liq tayyor, xotin-qizlar o‘z potentsialini ochishi, jamiyatga foydali loyihalar boshlashi, kelajak avlod uchun namuna bo‘lishi mumkin. Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi O‘zbekistonning zamonaviy rivojlanishining strategik resursi va global raqobatbardoshlik kalitidir.

“Xotin-qizlar ilmda: tiklanish, yuksalish va taraqqiyot sari qadamlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materillari to‘plami. NamDPI – 2026-yil, 11-fevral

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekistonda oliy ta’limda gender tengligi masalalari. Oliy ta’lim vazirligi, 2025.
2. Xotin-qizlarning STEM yo‘nalishlaridagi ishtiroki. IT-Park analitik hisoboti, 2024.
3. Talabalar o‘zini o‘zi boshqarish organlarining faoliyati. Universitetlar statistikasi, 2025.
4. Gender tengligi va iqtisodiy rivojlanish. Jahon banki O‘zbekiston bo‘yicha hisobot, 2023.
5. BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari. Maqsad 5: Gender tengligi, 2022.
6. Xotin-qizlar liderligi bo‘yicha xalqaro tajriba. Erasmus+ dasturi hisoboti, 2024.
7. O‘zbekiston oliy ta’limida ijtimoiy loyihalar tizimi. Yoshlar ishlari agentligi, 2025.